

Váhovna – příběh jedné ornitologické legendy

Váhovna – the story of a legendary ornithological site

Josef Chytil

Věnováno památce mého celoživotního kamaráda Jirky Flouska

Ornitologická stanice Muzea Komenského v Přerově, Bezručova 10, 750 02 Přerov; chytil@prerovmuzeum.cz

Chytil J. 2021/2022: Váhovna – příběh jedné ornitologické legendy. / *Váhovna – the story of a legendary ornithological site*. Zprávy MOS 79/80: 72–88

Nekrology se většinou píšou po úmrtí významných osobností. V některých ojedinělých případech také po likvidaci významných historických budov. Předkládaná vzpomínka je výjimkou – váhovna rozhodně do kategorie významných historických budov nespadá. Přesto má v historii moravské (i české) ornitologie své nezastupitelné místo a krátkou vzpomínku si zcela jistě zaslouží.

Obituaries are usually reserved for eminent persons, and very occasionally also for buildings of historical importance. Here, however, is an exception as a place where sugar beet loads were weighed most definitely does not belong to that category. Nevertheless, the building in question retains an irreplaceable place in the history of Moravian (and Czech) ornithology and thus deserves an accolade.

ÚVOD

Útulek pro ornitology – tak zněl oficiální název váhovny, který jí byl přidělen rozhodnutím Drážního úřadu, oblast Olomouc, ze dne 7. října 1999 (Obr. 1). Než se ale váhovně dostalo této cti, prošla hodně dlouhou cestou. A vystřídal se v ní desítky, spíše ale stovky ornitologů, biologů nebo jen návštěvníků. Někteří z nás v ní ovšem strávili mnoho měsíců života a prožili mnohé krásné chvíle s ptáky i svými kamarády (kamarádkami). Tento příspěvek je tedy malou vzpomínkou na váhovnu, řadu jejích návštěvníků a některé nezapomenutelné příhody, vzkazy a setkání...

PŘÍBĚH VÁHOVNY

Vlastní datum vzniku (tedy postavení) váhovny nám zřejmě zůstane zahalené tajemstvím. Jednalo se pravděpodobně o raná šedesátá léta minulého století. K objasnění doby výstavby váhovny by mohla přispět poznámka K. Hudce z 15. 7. 2009: „*Při návštěvě kroužkovatelů ... byl dále s uspokojením konstatován na váze (ne)pořádek konzervovaný od roku 1964*“.

V důležitém dopise z 16. 2. 1976 oznamuje dr. Rychnovská (Obr. 2), vedoucí oddělení ekologie Botanického ústavu ČSAV (dále BÚ), národnímu podniku Jihomoravské cukrovary, závod 05 Hrušovany nad Jevišovkou (dále cukrovar), ukončení pronájmu vážního domu u stanice ČSD Sedlec u Mikulova. Pozn: termín „váhovna“ je zažitým názvem pro tento domek, před kterým byla váha na zjištění hmotnosti dovážené cukrové řepy. Zároveň upozorňuje na zájem tehdejšího Ústavu pro výzkum obratlovců ČSAV (dále ÚVO) o pronájem této budovy. Navrhuje předání budovy přímo na místě mezi zástupci BÚ, ÚVO a cukrovarem. Vypočítává také zjištěné závady – zatékání střechou kolem elektrického sloupu, závady na elektroinstalaci a poškozený zámek dveří.

Dopisem ze dne 5. 3. 1976 podává dr. Hudec hlášení o průběhu národní směny akademiku Kratochvílovi, řediteli ÚVO (Obr. 3). Konstatuje velmi náročný průběh směny a prozatím chybějící poste. Umyto bylo všech 10 oken a 4 rámy, zasádrovány praskliny na zdech (již tehdy!). O akci byl uskutečněn i záznam do nově pořízené staniční knihy.

Drážní úřad, sekce stavební, oblast Olomouc, Nerudova 1, 772 58 Olomouc

Č.j. DÚ/S-100/99-K-461/99

V Olomouci dne 7.10.1999

Vyřizuje: Vilímková
Telefon: 068/472 415

Stavebník: ČD s.o. Správa dopravní cesty
Kounicova 26
611 43 Brno

SPRÁVA CHKO A BR PÁLAVA	
Dato dne: 11.10.99	Zařazeno:
Č.j.: 995/99-PA	1.
Přiděleno: PER	2.
Schváleno: W	3.

ROZHODNUTÍ

Drážní úřad, jako drážní správní úřad ve smyslu ustanovení §54 zákona č.266/1994 Sb., o drahách a současně jako speciální stavební úřad pro stavby drah a stavby na dráze dle ustanovení § 120 zákona č.50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) ve znění pozdějších změn a doplňků, v souladu se zněním ustanovení §85, odst.1, stavebního zákona.

povoluje změnu užívání

stavby "Silniční váha" na parcele č. 779/2 k.ú. Sedlec, obec Sedlec, okres Břeclav. Nový způsob užívání stavby je stanoven jako: "Útulek pro ornitology (pozorovací stanice, úkryt při špatném počasí) pro členy Správy CHKO Pálava Mikulov

za těchto podmínek :

- 1) Budou dodrženy podmínky závazného posudku hygienika OÚ Břeclav, zn. 3382/24/99 ze dne 25.5.1999.
- 2) Toto rozhodnutí je podkladem pro zápis stavby do katastru nemovitostí.

Odůvodnění.

Stavebník ČD s.o. Správa dopravní cesty Brno, požádal o změnu užívání dne 13.7.1999 dopisem zn. 11037/99-64/62. Dne 28.9.1999 byl proveden Státní stavební dohled, při kterém bylo zjištěno, že stavba je v dobrém technickém stavu a změna užívání je možná. Stanoviska spolupůsobících orgánů ke změně jsou kladná a požadavky v nich uplatněné jsou obsaženy v podmínkách rozhodnutí. Na podkladě výsledku provedeného řízení dospěl Drážní úřad k závěru, že povolenou změnou užívání stavby nebudou ohroženy životy ani zdraví osob, nedojde k poškození životního prostředí ani k narušení jiných veřejných zájmů. Stavebník k řízení dále předložil:

- závazný posudek hygienika Okresního úřadu Břeclav, zn. 3382/24/99 ze dne 25.5.1999

Jihomoravské cukrovary n.p.,
 Staré Město u Uherského Hradiště
 závod 05, Hrušovany M.Ú.
 Řepné oddělení

dne 19.2.1976.

ukončení pronájmu váhového domku v Sedleci.

Vážení soudruzi,

po demontáži naší kabelové přípojky el. vedení na naši pokusnou plochu na rybníku Nesytu (již provedené) a po odvezení našeho nábytku, které pravděpodobně provedeme do konce února 76, nemáme již zájem na dalším pronájmu váhového domku u stanice ČSD v Sedleci u Mikulova.

V roce 1976 a zřejmě i v dalších letech má na pronájmu zájem Ústav pro výzkum obrátivoů ČSAV, který s Vámi již asi předběžně jednal. Vzhledem k tomu, že byly zjištěny jisté drobné závady na domku a inventáři, navrhujeme provést předání mezi zástupci Bot. ústavu a ÚVO přímo na místě za přítomnosti zástupce JMC, současně provést posouzení stavu objektu a dohodu o úhradě elektrického proudu. Dopravu zástupce JMC z Hrušovan do Sedlece můžeme zajistit vozidlem ČSAV, terařin předání bude s vámi domluven několik dnů předem telefonicky.

Během doby pronájmu jsme zjistili následující závady na budově a zařízení:

1/ Špatné těsnění střechy kolem kovového sloupku el. vedení. Vzniklým otvorem zatéká a je nebezpečí dalšího poškození dřevěné konstrukce střechy hnailobou.

2/ Závady na el. instalaci:

Chybí venkovní el. svítidlo, vyčnívající dráty byly jen provizorně izolovány a toto zabezpečení je již ve zcela nevyhovujícím stavu. Dále chybí některé kryty instalačních krabic uvnitř domku, byla by pravděpodobně vhodná celková kontrola stavu el. instalace.

3/ Poškozený zámek dveří.

Děkujeme vám za spolupráci při plnění našich výzkumných úkolů.

Vyřizuje: Ing. Smid

RNDr. Milena Rychnovská, ČSo.
 ved. ekol. odd. Bot. ústavu ČSAV

Obr. 2: Dopis M. Rychnovské cukrovaru Hrušovany n. Jevišovkou, domnělému vlastníku váhovny.

603 65

5.3.1976

Ak. J. Kratochvíl
zde

nár.směna - hlášení

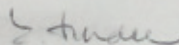
Vážený s. akademiku,

dovoluji si Vám ohlásit výsledek pracovní směny v sobotu 3.3., využitě k úpravě pronajaté váhy v Sedleci u Míkulova.

V objektu jsme provedli následující práce: předběžné vyklizení a vyčištění, zasádrování všech vnitřních spár a otvorů ve zdi (stěny objektu jsou na několika místech naprasklé), vymalování hlavní místnosti, předsíně a WC. Oprava dehtového pokryvu střechy. Omytí všech dveřních a okenních rámců (4 dvěře, 10 oken), oken a dvěřní. Výměna zámku u jedné dveří, oprava jednoho zámku. Prohlídka a podle možností oprava elektrické instalace. Nastěhování veškerého nábytku a zařízení. Terénní úpravy okolí váhy, spálení starého hořlavého materiálu, vykopání jámy pro materiál nehořlavý.

Pro úplné vybavení stanice je zapotřebí ještě instalovat postele, které zatím ještě ze Studence na nádraží Sedlec nedošly. I tak je však již stanice pro provoz vyhovující. Je v ní také umístěna staniční kniha, kde budou zachyceny veškeré pohyby a práce na stanici.

Práce se stanicí byla pracovní i časově velmi náročná, končili jsme s prací tam teprve v 15,30 hod. Domnívám se, že zejména s. Šíprovi, který pracoval celou dobu velice iniciativně, by mělo být vyjádřeno nějakým způsobem poděkování.

K. Hudec

Obr. 3: Dopis dr. Hudce akademiku Kratochvílovi o průběhu národní směny na váhovně.

Navazující záznam o další národní směně 3. 4. 1976 konstatuje natěračské nadšení doc. Pelikána na váhovně. Dr. Zejda (oba ÚVO) zapisuje „*dojemný zájem dr. Hudce o postele a jejich doručení do tohoto hnízda neřesti a kalu*“. Otázka původu zmíněných postelí byla náhodně vyřešena zmínkou při návštěvě u paní Svatavy Hudcové, vdovy po K. Hudcovi. Pocházejí ze zahradní chatky Hudcovy rodiny v Mokré Hoře...

Následují záznamy z let 1976–1977 o odchytu husí, široce zaměřeného výzkumu rákosin (Kvěť 1973, SKUHRAVÝ ET AL. 1981), pokusech zkoumajících rozsah nepotopitelnosti hnízd husí velkých a potápek roháčů a odběrech vzorků na přítomnost myxovirů pracovníky Institutu hygieny a epidemiologie Praha. Odchyty drobných rákosinových ptáků byly v těchto letech z podstatné části zaměřeny epidemiologicky na ptáky jako možné přenašeče nákaz (např. ERNEK ET AL. 1971, 1975, HUDEC 1979, KOLMAN ET AL. 1975).

Nová historie váhovny, již převážně ornitologická, se začala psát v červenci 1978. V přilehlých rákosinách Nesytu započal dlouhodobý odchyt ptáků v rámci tehdejší akce Balt jako náhrada za zrušený odchyt v Záhlincích (CHYTL 1989). Jeho úplně prvními protagonisty byli autor tohoto článku a F. Marec, tehdy oba studenti biologie na PŘF MU (tehdy ještě UJEP) Brno (Obr. 4 a 7). Postupně přibývali další účastníci odchytů a jejich hosté – S. Benada, J. Pellantová, J. Kokeš, A. Pešková, M. Vlašín, Č. Folk, F. Balát, K. Čihák, S. Bureš, J. Flousek, J. Horáček, A. Toman, J. Křen, Z. Tecl, V. Tůma, J. Hladík, rodina Boškova z Plzně, J. Beran, M. Hromádko, M. Lubas, V. Koza, L. Klimeš, P. Šálek, I. Růžička, B. Gavenda, P. Čmelík, O. Skácelová, B. Bakalíková, J. Slechan a mnozí další. Častým hostem na váhovně (ovšem vždy jen na velmi krátkou dobu a bez jediného zápisu) býval břeclavský dipl. tech. V. Hájek. Důvodem byly krátké kontroly toho, co se chytá, následované krátkým mávnutím rukou s poznámkou o tom, že tohle on chytá během hodiny. Výsledkem těchto návštěv bylo i básnické vzpětí J. Flouska (Obr. 5). Mimochodem, ze stejné akce pochází jeho kouzelný zápis „Můj první modráček“. Nejenom básnický se

žilo na váhovně, mnoho zápisů ilustrovaly i doprovodné kresby, malůvky, grafy apod. (Obr. 6; autor M. Smrček, 30. 8. 1980). Z mimo-ornitologických zážitků je v deníku zaznamenáno pozorování úplného devadesátiminutového zatmění měsíce mezi 20:30–22:00 z 16. 9. 1978.

Čas plynul a na váhovně přibývali další návštěvníci včetně zahraničních (např. Finsko, USA, Švýcarsko, Nový Zéland), z koryfeů naší vědy zde častěji pobývali pracovníci Hydrobiologického oddělení BÚ v Treboni Š. Husák a J. Květ. Pamětihodná je určitě i návštěva J. Formánka a J. Škopka v srpnu 1981 v souvislosti s přípravou vůbec 1. pracovního aktivu spolupracovníků Kroužkovací stanice v Lednici.

Záznam z dubna 1982 zmiňuje malování váhovny, opravu elektrického vedení, úklid v jejím okolí, údržbu lávek, nachystání obou odchytových linií a hledání hnízd husí velkých. Přítomni Hudec, Folk, Pellantová, Křen, Bakalíková, Čihák, z přerovské ornitologické stanice J. Sitko a K. Kavka. V září 1983 byla váhovna využita na celý týden jako preparátorské pracoviště – preparátor Z. Verbirs z přerovské stanice zde stahoval ptáky uhynulé na botulismus na VDNM.

Jeden z klasických zápisů pochází z 12. 8. 1984: „*Na váhovně je spousta kufrů, tašek, kabel, umývají se okna, perou deky, přikrývky – a to vše je neklamné znamení, že přijeli Boškovi z Plzně se svojí ornitologickou babičkou!*“

Samostatnou kapitolu představují v historii váhovny zápisy z odchytů husí. Ty probíhaly pravidelně první červnový víkend, a vždy se jednalo o mimořádnou společenskou událost. Duší celé akce byl K. Hudec (velitel a diktátor, jak jej charakterizoval M. Šebela ve svém zápise z 5. 6. 1979). Zápis dále uvádí: „*Dále byli jmenováni zástupci pro věci politické, zástupci zástupců, asistenti zástupců, dohled (ten zprostředkovali chlapci z pohraniční stráže)*“. Akce se účastnili početní pomocníci a hosté; šlo mimo nezapomenutelného pana Vlka především o pracovníky tehdejšího ÚVO: J. Pellantová, Č. Folk, J. Ryšavý, M. Homolka, A. Pleskačová, I. Novotný, F. Balát, J. Nesvadbová, J. Pelikán, J. Zejda a I. Kožená. Posledně jmenovaná při jednom

14. 7. 1978 - zahájení akce

ACROCEPHALUS

Téhož dne bylo nalaheno 25 sítí v rákosinách Neogyhu, nejprve oddělení na dvou místech, během ^{byla} vyprošena z těchto sítí jediná linie.

1. týden: 14. 7. - 23. 7. 1978

J. Chytil, F. Mareš

17. 7. - Zmocování do listůžáči u Yedlece sítě velké hejno karek obecných. Na kladině Neogyhu jsme pozorovali 25 labutí velkých.

19. 7. - o 19³⁰ lhalo nad Neogytem velké hejno břichulí říčních. Asi 20 se přiblížilo do sítě.

Odpoledne létal nad Neogytem pár bílý a káň leoní, na kladině bylo 29 labutí, pletleto asi 160 kusů velkých.

20. 7. Naranní konhole byl v síti nelopý - ušim ing dr. Zepředu jako nelopý rodní (*Myotis daubentonii*). Zvazky nás vyžádaly (ten nelopý). Včera se opět dostavila kalamita břichulí, takže jsme objevili rodušské rudonoheho.

21. 7. Do sítě se chýl rekrovní počet ptáků - 133.

22. 7. Na Neogyhu jsme napočítali 41 labutí velkých. K večeru jsme pozorovali mezi množstvím plavců, pírčků a břichulí letícího obřího leoního.

23. 7. Na Neogyhu jsme viděli 2 labutě bílé, 2 rodušské rudonohe a také jednoho rodušského sedáka.

Tento týden se do sítě chýl Neogyho vranůvých, lednáček říčních.....

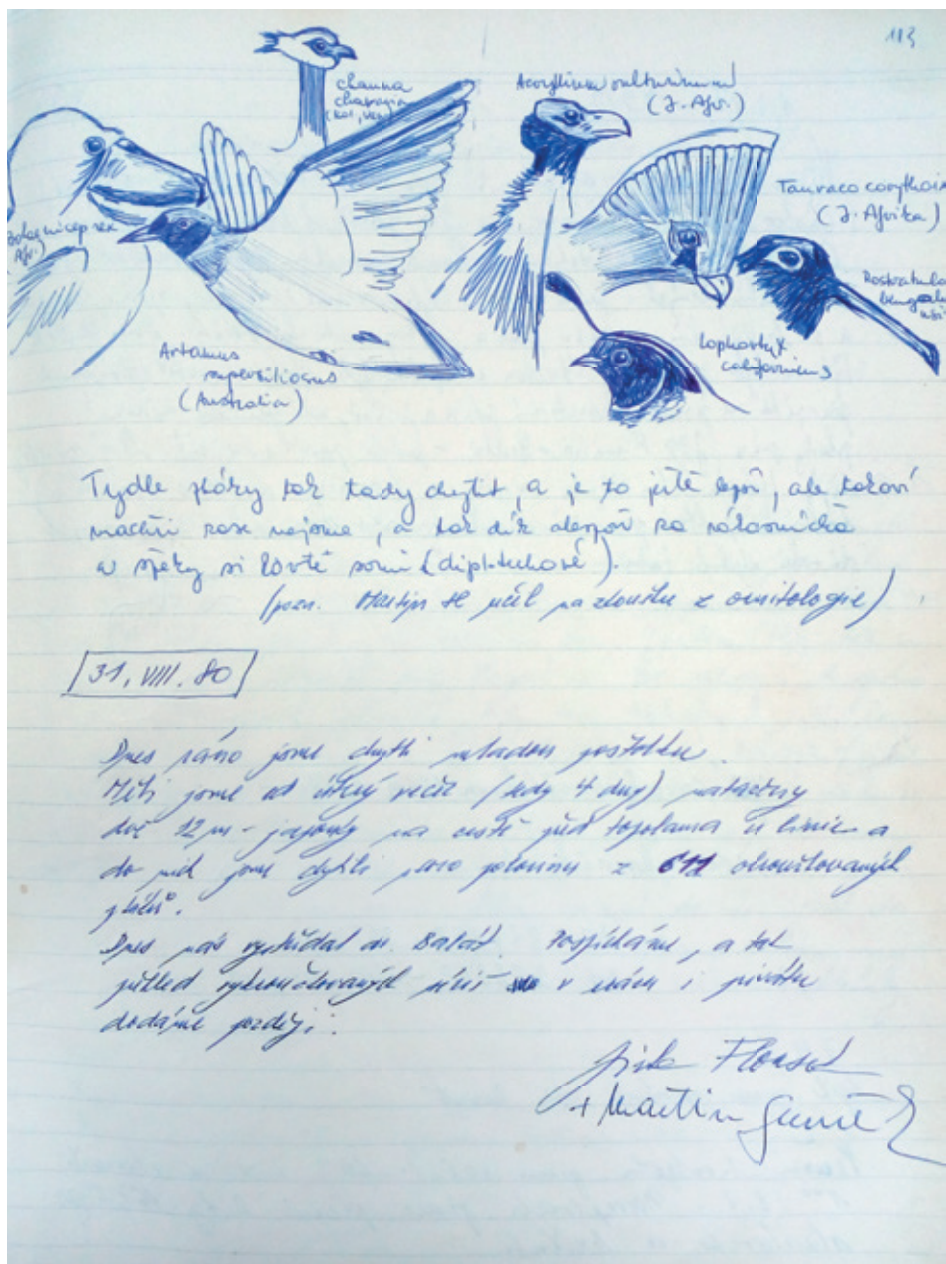
Obr. 4: První záznam v terénním deníku začínající období novodobých odchytů rákosinových ptáků.

roladnik (z Nesyter) - podtitul powieści belatedy
[z. pol. xx. stol.]

[z tvorby nesprávneho hiderého, páčnika
- dle rozboru krtu ari onvitelegu]

pozn.: Niektóre gatunki kalosy są powstające a już dawno istniejące
w Niz. Niz. wznoszą się i widać ich wznoszenie

Obr. 5: Báseň J. Flouska „Poledník“.

Obr. 6: Doprovodná kresba M. Smrčka ve staničním deníku ze dne 30. 8. 1980.

Obr. 7: Oba protagonisté novodobých odchytů na Nesytu s duchovním otcem výzkumů na Nesytu, doc. K. Hudcem. Foto Archiv J. Chytil, 17. 7. 1999.

Obr. 8: Dokladem pokračujícího rozkladu váhovny je i trhlina ve stěně kuchyňky. Foto J. Chytil, 20. 9. 2004.

obzvláště vydařeném odchytu husí a následné konzumaci náhodně odchycených nesytských kaprů tančila ve váhovně na stole, zatímco pod stolem spalo její miminko – Magdalena Kožená, současná světově známá operní pěvkyně. Školou vědy i života zde prošlo i mnoho dalších studentů: za všechny jmenujme M. Vlašína, K. Čiháka, I. Literáka, V. Mrlíka a řadu již výše jmenovaných.

Zcela nová historie začala v souvislosti s politickými změnami a následně i vlastnickými právy. Váhovna nadále úspěšně chátřala, především vzhledem k dlouhodobě probíhajícím pracím na železničním svršku v okolí stanice Sedlec na počátku 90. let. S tím souviselo i výrazné odvodnění pozemku a další sesedání a rozestupování zdí váhovny (Obr. 8, 9) a prasklin v betonové podlaze (Obr. 10). Alespoň provizorní zabezpečení stavby (statik se o ní vyjádřil jako o neopravitelné) si ale vyžadovalo určité finanční náklady. Vzhledem k tomu, že Správa CHKO Pálava nemohla (logicky) investovat do cizího majetku, požádali jsme (domnělého!) vlastníka váhovny, cukrovar Hrušovany (viz výše), o poskytnutí oficiálního pronájmu nebo lépe bezúplatný převod nemovitosti. Po několika letech

(1993–1996) korespondování vyšlo ovšem najevo, že váhova oficiálně vůbec neexistuje a že v majetku cukrovaru je vedena jako hromada cihel a písku! Zajímavé na tom je i to, že elektroměr (z neexistující váhovny) Jihomoravské energetické závody ochotně přepsaly Správě CHKO již ke konci března 1993. Následovalo dlouhé martyrium zoficiálnění existence váhovny. Vzhledem k tomu, že celá parcela 3804, na které se váhova nachází, je v majetku Českých drah (ČD), ty přišly k váhovně doslova jako slepý k houslím. Při zápise stavby ovšem musela vzniknout nová parcela 779/2 a následně dojít i k jejímu zapsání do katastrálních map a evidence nemovitostí. Následovalo další mnohaleté jednání o pronájmu váhovny od ČD Správě CHKO Pálava. Kdo nezažil jednání s mnohovrstevnými ČD, asi nepochopí: postupně jsme jednali se Správou železniční dopravní cesty Znojmo (SŽDC; 12. 2. 1996, 14. 5. 1996), Správou dopravní cesty Brno – Správou budov a bytového hospodářství (SBBH-SDC); ČD, Divize dopravní cesty, odštěpný závod, Správa dopravní cesty Brno (2. 2. 1998, 24. 2. 2000, 2. 2. 2001, 4. 3. 2002, 4. 1. 2005), s Drážním úřadem, sekce stavební, oblast Olomouc (19. 2. 1998, 24. 6. 1998, 7. 10. 1999); s ČD – divize Dopravní cesty, Správa dopravní cesty Znojmo, pracoviště Břeclav (21. 5. 1996); a konečně také s ČD, státní organizace, generální ředitelství, odbor majetkového podnikání a privatizace, Praha (22. 6. 2000). První nájemní smlouva mezi ČD a Správou CHKO ČR byla podepsána dne 20. 11. 1996. K jednáním bylo nutné mj. doložit zřizovací listinu Správy CHKO ČR, stejně jako jmenování F. Pelce jejím ředitelem a pověření J. Mocka, ekonomického náměstka, k těmto jednáním. V roce 1998 se dokonce začalo jednat o možném odkupu váhovny pro potřeby Správy CHKO Pálava (úvaha o terénní stanici jako základně pro monitoring této části CHKO). Pro tento účel byl vypracován znalecký posudek datovaný k 14. 7. 1998. Celková částka byla vyčíslena na 38 990 Kč, včetně 642 Kč za již zasypanou vážní díru a 75 Kč za slivoň obecnou (mirabelku řečenou též špendlík; tedy ovocný strom), která na tomto místě omylem vyrostla. Od výkupu bylo nakonec odstoupeno a začala nová jed-

Obr. 9: Neopravitelné trhliny v obvodových stěnách byly dobře patrné i zvenčí. Foto J. Chytil, 4. 10. 2003.

Obr. 10: Důsledkem oprav železničního svršku blízke trati byly i trhliny v betonové podlaze. Foto J. Chytil, 20. 9. 2000.

nání o nájemní smlouvě. V souvislosti s tím muselo dojít ke změně užívání stavby, která byla rozhodnutím Drážního úřadu, sekce stavební, oblast Olomouc ze dne 7. 10. 1999 povolena jako „Útulek ro ornito-

logy“ (Obr. 1). Nájemné bylo dne 24. 2. 2002 stanoveno ve výši 5 408 Kč ročně.

Počátkem nového milénia se především z organizačních důvodů výrazně změnil charakter odchytů: počínaje rokem 2000 se pravidelný odchyt týká vždy již jen prvních dvou pentád původního termínu odchytů, tedy 15.–24. 7. Mezitím se také výrazněji vystřídalí návštěvníci váhovny – mezi ty stálejší dlouhodobě patří V. Procházka, T. Malinová-Těšitelová, T. Tyml, J. Závora, L. Bučinská, H. Fojtová-Šejnohová, R. Lučan, R. Doležal s celou rodinou, L. Turčoková-Rubáčová, P. Podzemný, D. Mather a H. Hart, R. Lučan, A. Koukolíková-Lučanová, D. a K. Lučanovi, V. Vyhnaněk a V. Sajfrt, P. Cehláříková, J. Vychroňová-Měšťáková, I. Krejčová, J. Martinů, A. Jelínek, P. Nguyen, z úplně poslední doby T. Králová-Kauzálová, O. Kauzál, M. Černý, T. Švejcarová, P. Brandl, T. Grim.

Některé vybrané příhody stojí za zaznamenání – např. příprava na Ptačí festival 2016 měla hodně netradiční začátek. Už při přiblížení se k váhovně 2. října nás do nosu udeřil strašlivý zápach. Po opatrném otevření dveří byl důvod jasný – na podlaže a v ucpaném komíně byly desítky rozkládajících se malých karásků. Po vyloučení všech možných pachatelů z živočišné říše jsme se rozhodli zapátrat jako obvykle v nejlepším zdroji informací – u Kuby v hospodě. Zdroj tohoto atentátu nám byl osvětlen druhý den – parta sedlec-kých výrostků si někde v rákosinách udělala záhonek s konopím, někdo jim ho ovšem sklídl – a vina padla na nás (jako na pravidelné návštěvníky rákosin). A smradlaví karásci byli jejich pomstou; karásci byli intenzivně cítit ještě v červenci 2017.

Všechna výše zmíněná jednání nakonec vedla k výpovědi nájemní smlouvy ze strany Správy CHKO Pálava ze dne 27. 9. 2004. V této výpovědi bylo také upozorněno na stávající havarijný stav budovy hrozící možným zřícením (viz např. Obr. 8, 9). ČD – SŽDC výpověď akceptovala dne 27. 10. 2004. K vlastnímu předání budovy došlo dne 4. 1. 2005 zápisem mezi ČD SDC – SBBH a J. Chytilém za Správu CHKO. ČD uvažovaly o odstranění stavby bez náhrady s tím, že materiál bude nabídnut místním obyvatelům. Co je ovšem podstatné, k vyklizení budovy nakonec dojít nemu-

selo, zůstalo zde původní základní vybavení a klíč byl ponechán k dispozici na Správě CHKO Pálava.

Na jaře roku 2014 nabídly ČD budovu váhovny k prodeji zájemcům z řad veřejnosti. Dosavadní uživatelé váhovny se rozhodli, že i přes nastavenou nesmyslně vysokou základní nabídku (20 000 Kč) se do soutěže přihlásí s nabídkou 20 005 Kč. Vyšší nabídku ovšem podal P. Heralt (24 000 Kč), který také váhovnu na základě kupní smlouvy z 23. 4. 2014 získal. Za stejnou cenu ji v září v téže roce převedl spolku na ochranu přírody Sorbus se sídlem v Břec-lavi, jehož byl v té době předsedou. Způsob užívání váhovny se až do roku 2020 nezměnil, její stav se však neustále zhoršoval. Rekonstrukce objektu nepřípa-dala z finančních ani statických důvodů v úvahu, a proto spolek Sorbus, jehož předsedou se mezi tím stal J. Kmet, podal 18. 11. 2020 ohlášení o odstranění stavby na MěÚ Mikulov. Odstranění stavby bylo úřadem odsouhlaseno 24. 11. 2020 a 18. 2. 2021 byla váhovna v průběhu jediného dne zdemolována (Obr. 11, 12). Již při koupi váhovny v roce 2014 spolek Sorbus plánoval na jejím půdorysu vybudovat malou terénní stanici pro biology, tento záměr trvá i nyní, ale z důvodu nedostatku finančních prostředků a kapacit nebyl dosud realizován.

V denících z váhovny jsou uloženy stovky vzpo-mínek od jejích návštěvníků. Některé z nich velmi osobní, často jsou to vzpomínky velmi expresivní. Možná jednu za všechny z dávné historie, vyjadřu-jící myslím *genius loci* váhovny velmi zřetelně: „*I like this place very much but I like much more the people whom I knew in this nice country of Czechoslovakia*“ (31. 8. 1977, Lourdes Rodrigues Schettino, Cuba).

A ještě výstižný postřeh dnes již pravidelného účastníka všech odchytů R. Doležala z července 2018 (www.birdwatcher.cz): „*Základnou a srdcem celé akce je „váhovna“. Jde o staříčkou, zděnou... jak to jen nazvat?... snad chatrč, která už je tak rozklí-žená a potrhaná ve švech, že je s podivem, že vůbec ještě dokáže stát. Prošly jí generace ornitologů a ptáč-kařů. Ve stínu špendlíkových keřů před jejím vchodem vždy postává několik plastových a skládacích židlíček, na kterých v tom letním vedru odpočívá při sklence bílého několik postavíček a v hamace natažené mezi*

Obr. 11: Bourání váhovny. Foto J. Kmet, 22. 2. 2021.

Obr. 12: Zbytky po váhovně. Všimněte si židle hlavního kroužkovatele v popředí, dodané na váhovnu na počátku 70. let dr. Hudcem. Foto J. Kmet, 22. 2. 2021.

Obr. 13: Váhovna vskutku mohla někdy připomínat příbytek bezdomovců. Foto J. Chytil, 7. 10. 2020.

kmínky pospává někdo další. Jedná se o nejpříjemnější místo, kde vzduch profukuje i za toho největšího horka. Večer odsud zaznívá zpěv a zvuk kytar. Večírky při víně a zpěvu u váhovny nebo v lázních U Kuby bývají nezapomenutelné. Při pohledu zvenčí, od silnice, směrem z civilizace, to může působit jako cikánské ležení, bezdomovecký tábor (viz Obr. 13), byť se to tu hemží akademickými tituly. Při pohledu zvenčí

skutečně poskytují ty postavičky chodící od rákosin tam a zpět s malými pohyblivými se plátěnými pytlíky v rukou pitoreskní podívanou. Nakonec proč ne? Z nás to nevádí vůbec nikomu.“

Závěrem možná pár dokumentačních fotografií: pohledy na váhovnu s ještě odkrytou vážní dírou (Obr. 14) a následné foto již po jejím zavezení (Obr. 15), neradostný stav váhovny v druhé

Obr. 14: Váhovna ještě s odkrytou vážní dírou, probíhá porada kvůli odchytu husí velkých. Zleva sedící J. Chytil, K. Čihák, u zábradlí stojící K. Hudec, řidič Pleva, I. Literák a V. Sztruhár. Foto archiv J. Chytil, červen 1986.

polovině 20. let 21. století také dokumentují snímky 16 a 17, vnitřní uspořádání potom Obr. 18 a 19. V některých okamžicích se váhovna dočkala od vděčných návštěvníků i věcných darů (Obr. 20). Využívání váhovny při konání všech Ptačích festivalů počínaje tím úplně prvním v roce 1993 dokumentuje také situace před

váhovnou při festivalu v roce 2020 (Obr. 22). Vzhled váhovny v posledních okamžicích před zbouráním ukazuje Obr. 21, poslední záchranné práce před zbouráním Obr. 23 a pohled na zbytek základové desky po váhovně Obr. 24. Také pohled na již neexistující starou budovu nádraží Sedlec u Mikulova od váhovny je již minulostí (Obr. 25).

Obr. 15: Váhovna již se zavezenou vážní dírou.

Foto J. Chytil, 4. 1. 2005.

Obr. 16: Východní strana váhovny s hlavním vchodem (všimněte si posunutí stěny!) a vchodem na WC. Foto J. Chytil, 7. 10. 2020.

Obr. 17: Neutěšený stav váhovny dokumentovala i zadní stěna váhovny obrácená k NPP Slanisko.

Foto J. Chytil, 7. 10. 2020.

A důkazem pestrého života na váhovně i před ní budiž Obr. 26 a 27.

V druhé dekádě 21. století, kdy se čas váhovny nenávratně chýlil ke konci, už v ní při červencové odchytové akci přespávali jen ti nejotrlejší (nebo nejvěrnější?) – tedy oba dva protagonisté novodobých ornitologických dějin váhovny, F. Marec a autor tohoto článku. A možná jako epilog za historií váhovny jedna čerstvá zmínka z října 2021 – při zběžné kontrole místa bývalé váhovny jsme objevili nečekanou věc: přesně v místě bývalé latríny rostly 3 mohutné rostliny rajčat! Vitální, plodné a s velmi chutnými plody. Váhovna žije dál – svým vlastním životem, a každopádně v myslích nás všech, kteří jejími dveřmi prošli...

Obr. 18: Pohled od hlavního vchodu do spojené kuchyňky a obývacího pokoje. Foto J. Chytil, 13. 2. 2021.

Obr. 19: Hlavní okno již ke konci sloužilo svému účelu s výrazným omezením... Foto J. Chytil, 13. 2. 2021.

Obr. 20: Výrazné vylepšení vzhledu hlavního okna zajistil R. Lučan díky svému daru váhově. Foto J. Chytil, 15. 7. 2015.

Obr. 22: Poslední ptačí festival. Váhovna byla vždy centrem konání všech Ptačích festivalů od 1. ročníku v roce 1993. Foto J. Chytil, 7. 10. 2020.

Obr. 21: Poslední fotografie váhovny těsně před zbouráním. Všimněte si provizorně opravené krytiny střechy, která vydržela více jak 15 let. Foto J. Chytil, 13. 2. 2021.

Obr. 23: Záchrana historické patrové postele z váhovny těsně před zbouráním. Foto J. Chytil, 15. 2. 2021.

Obr. 24: Po váhovně zbyla pouze základová betonová deska. Foto J. Chytil, 7. 5. 2021.

Obr. 25: I tento pohled je již minulostí. Nostalgický pohled od váhovny na budovu starého nádraží Sedlec u Mikulova. Všimněte si zákazové značky odbočení do Valtic. Foto J. Chytil, 4. 1. 2005.

Obr. 26: Před váhovnou bylo živo od rána až do noci. Věkový rozdíl mezi nejmladšími a nejstaršími účastníky býval více než 80 let. Foto J. Chytil, 16. 7. 2015.

Obr. 27: Na váhovně probíhal rozmanitý život: výuka mládeže, zpracování výsledků i zasloužený odpočinek po namáhavých kontrolách i návštěvách v lázních. Foto J. Chytil, 20. 7. 2015.

Obr. 28: Téměř neuvěřitelným pohledem na váhovnu bez porostů mirabelek je snímek z léta 1978. Na fotografii na louce zleva K. Čihák, J. Chytil, M. Vlašín a K. Hudec, před váhovnou L. Hajný a Z. Juřicová. Foto archiv J. Chytil.

LITERATURA:

- ERNEK E., KOŽUCH O., SEKEYOVÁ M. & HUDEC K. 1971: Antibodies to arboviruses in birds in Czechoslovakia. *Acta virologica* (Bratislava), 15: 335.
- ERNEK E., KOŽUCH O., NOSEK J., HUDEC K. & FOLK Č. 1975: Virus neutralizing antibodies to arboviruses in birds of the order Anseriformes in Czechoslovakia. *Acta virologica* (Bratislava), 19: 349–353.
- HUDEK K. 1979: Der Einfluss der Schwankungen des Wasserspiegels auf die Nester der Wasservögel. *Folia Zool.*, 28(3): 269–282.
- CHYTIL J. 1989: Akce Baltic – Záhlinice 1986. *Zprávy ČSO*, 31: 10–16
- CHYTIL J. 2020: Monitoring rákosinových druhů ptáků na rybníce Nesyt (NPR Lednické rybníky) v letech 2010–2020. *Zprávy MOS* 78: 4–26.
- KOLMAN J. M., FOLK Č., HUDEC K. & MINÁŘ J. 1975: Sérologické vyšetření vybraného vzorku lidské populace, domácích a divoce žijících zvířat na přítomnost hemaglutinaci inhibujících protilátek proti viru Lednice-Yaba 1 z endemické oblasti tohoto viru na území jižní Moravy. XII. výroční zjazd Čsl. spol. mikrobiol. při ČSAV, Košice 9.-11. septembra 1975, s. 173–176.
- KVĚT J. (ed.): Littoral of the Nesyt Fishpond. Studie ČSAV, Academia, Praha.
- SKUHRÁVÝ V., POKORNÝ V., PELIKÁN J., SKUHRÁVÝ M., HUDEC K. & RYCHNOVSKÝ B. 1981: Invertebrates and vertebrates attacking common reed stands (*Phragmites communis*) in Czechoslovakia. Studie ČSAV, Academia, Praha.